

KAR YÖNETİMİNİN DÜZELTİLMİŞ JONES MODELİYLE ÖLÇÜMÜ: BİST’TE BİR UYGULAMA

Yrd. Doç. Dr. Suat KARA*

Melek TUNA**

Makale Gönderim Tarihi : 15.01.2018 / Kabul Tarihi : 17.02.2018

ÖZ

Son yıllarda yaşanan ve dünyada oldukça geniş yankı uyandıran muhasebe skandalları dikkatleri kar yönetimi üzerine çekmiştir. Şirketlerin kar yönetimi amacıyla finansal tabloları üzerinde değişiklik yapması yatırımcıları ve muhasebe çevrelerini tedirgin etmektedir. Bu tedirginlik, literatürde kar yönetiminin tespitine ilişkin yöntemlerin geliştirilmesini sağlamıştır. Bu çalışmada, BİST’te işlem gören ve imalat sektöründe yer alan şirketlerin kar yönetimine başvurup başvurmadıkları Düzeltilmiş Jones modeli kullanılarak tespit edilmeye çalışılmıştır. 2013-2016 yılları finansal tablolarıyla çalışılan bu araştırmada kar yönetimine etkisi olan faktörleri ölçmek amacıyla regresyon yöntemi kullanılmıştır.

Çalışmanın sonucunda; isteğe bağlı tahakkukların, denetim firması büyüklüğü ve aktif karlılık oranı ile negatif ilişki fakat denetim zorluğu ile pozitif bir ilişkisinin olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kar yönetimi, Düzeltilmiş Jones Modeli, BİST

Jel Sınıflandırması: M40, M42, M49

MODIFIED JONES MODELING MEASUREMENT OF PROFIT MANAGEMENT: AN APPLICATION TO BİST

ABSTRACT

Accounting scandals that have lived in recent years and creat big reaction in the world have drawn attention on profit management. Making changes to the financial statements of the companies for profit management has been disturbing investors and accounting circles. This disturbance has led to the development of methods for the determination of profit management in the literature. In this study, it was tried to be determined whether the companies that are traded in BİST and in the manufacturing sector apply to profit management by using the Adjusted Jones Model. Regression method was used to measure the factors that affect the profit management in this research which is studied with the financial tables of the years 2013-2016.

At the end of the study; It has been pointed that optional accruals have negative relationship with the size of the audit firm and the asset profitability ratio but have a positive relationship with the audit difficulty.

Keywords: Profit Management, Modified Jones Model, BİST

Jel Classification: M40, M42, M49

* Balıkesir Üniversitesi, İİBF, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, suatkara@balikesir.edu.tr

** Balıkesir Üniversitesi, SBE, Muhasebe ve Finansman A.B.D, tunamelek1@gmail.com

1- GİRİŞ

Özellikle ABD’de ortaya çıkan Enron, Worldcom, Xerox; Fransa’ da meydana gelen Lucent ve ülkemizde de İmar Bankası gibi büyük çaptaki muhasebe skandalları dünya kamuoyunun dikkatini çekmiş ve finansal raporlama süreçleri ile ilgili olan çevrelerin şüpheli tutumlar sergilemelerine sebebiyet vermiştir. Finansal raporlama sürecinde meydana gelen manipülasyonlar denetim şirketlerine olan güveni sarsmış ve bu firmalar eleştirilerin odak noktası haline gelmiştir. Bazı büyük ve tanınmış firmalar şöhretlerini korumak ve müşterilerini kaybetmemek adına kötü eleştirilere maruz kalmamak ve firmalarına olan şüpheli tutumları bertaraf etmek amacıyla manipülasyonları engellemeye çalıştıkları ileri sürülmektedir. Bu manipülasyonlardan biri son yıllarda adından sıkça söz ettiren kar yönetimidir. Kar yönetimiyle ilgili olarak çok farklı tanımlar yapılmış olsa da en genel anlamıyla yöneticilerin kendi amaçları doğrultusunda muhasebe rakamlarına müdahale etmesidir. Önceleri kar yönetiminin tanımı ve ölçülmesiyle ele alınan bu çalışmalar son yıllarda hız kazanmış ve kar yönetimini etkileyebilecek ve yahut önleyebilecek faktörlerin belirlenmesi, uygulanabilirliği şeklinde gelişim göstermiştir. Bu çerçevede firma yapısı ile ilgili faktörler (büyüklük, performans, borçlanma yeteneği, halka açıklık vb.), denetçilerle ilgili faktörler (denetçi kalitesi ve ya büyüklüğü, denetim görüşü, denetim ücretleri vb.), kurumsal yönetim kapsamındaki faktörler (yönetim kurulu, denetim komitesi, sahiplik yapısı, kurumsal yönetim derecelendirme notu vb.) gibi bir çok faktörün kar yönetimi ile ilişkisi araştırılmaktadır (Karacaer ve Özek 2011,61).

Bu çalışmada, BIST’e kayıtlı imalat sektöründe yer alan 167 şirketin 2013-2016 yılları arasındaki finansal tablo verileri kullanılarak, kar yönetimini etkilediği düşünülen faktörler Düzeltilmiş Jones Modeli’yle ölçülmeye çalışılmıştır.

2- KAR YÖNETİMİ KAVRAMI VE KAR YÖNETİMİNİ ÖLÇMEDE KULLANILAN TAHAKKUK MODELLERİ

Muhasebe karı, kullanıcılara firma değeri ile ilgili bilgi sağlaması ve aynı zamanda firma dışındaki paydaşlar tarafından doğrudan gözlemlenmesi bakımından önem taşımaktadır (Karacaer ve Özek 2011,61). İşletmelerin başarısının ölçülmesinde kullanılan kar, sermaye piyasalarında yer alan işletmeler açısından da son derece önemlidir. Çünkü bu işletmelerde karın en yükseğe çıkartılması, hisse başına karın da en yükseğe çıkartılmasını sağlar. Bu durum da işletmenin piyasa değerini yükseltir ve böylece işletme sahip ve ortaklarının refah düzeyinin yükseltilmesi amacı gerçekleşmiş olur (Önder ve Ağca 2013, 36). Ancak firmalar tarafından raporlanan karlar genel kabul görmüş muhasebe ilkelerindeki esneklik ve subjektiflik ile kişisel çıkarlara bağlı olarak oluşabilecek potansiyel taraflılık nedeniyle tamamen doğru olmayabilmektedir. Bazı şirketler paylaştıkları mali bilgilerini kendi çıkarları doğrultusunda yasal olarak veya yasal olmayan yollarla değiştirebilmektedirler. Bu durumda kar yönetimi kavramı karşımıza çıkmaktadır.

Tüm bu durumların yanında literatürde en çok karşımıza çıkan kar yönetimi tanımlarından bazıları şöyledir. Schipper (1989) kar yönetimini, yöneticilerin kişisel amaçlara ulaşmak için dış finansal raporlama sürecine isteyerek ve kararlı bir şekilde müdahale etmesi olarak tanımlamıştır. Healy ve Wahlen (1999), kâr yönetiminin özellikle yöneticilerin muhasebe rakamlarına dayalı olarak hem sözleşmeyle ilgili sonuçları etkilemek, hem de bazı hisse sahiplerini yanıltmak için finansal raporlarda değişiklik yaratmak suretiyle kâr rakamını değiştirecek her türlü faaliyet ve muhasebe kayıtları ile ilgili yönetsel kararlarından oluştuğunu ifade etmektedir (Özer ve Özcan 2013, 5162). Mulford ve Comiskey (2002) kar yönetimini; “Önceden belirlenmiş bir hedefe ulaşmak için karların etkin bir şekilde manipüle edilmesidir

şeklinde tanımlamıştır. Finansal açıdan iyi durumda olunan yıllarda elde edilen karların, finansal durumun durağan olduğu yıllarda kullanılması amacıyla düşük gösterilerek saklanmasıdır.” şeklinde dile getirmektedir.

Bu çalışmanın benimsediği tanım ise Noronha vd. (2008) yılında yaptıkları çalışmalarında yer verdikleri şu tanım olmuştur. “Kar yönetimi, bazı paydaşları şirketin temel ekonomileri ve performansı konusunda yanlış yönlendirmek amacıyla dış finansal raporlama sürecine yapılan maksatlı ve yasal aktivitelerden genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olmayan hilelere kadar uzanan müdahalelerdir” (Karacaer ve Özek 2011,62).

Kar yönetiminin son yıllarda dikkatleri bu denli üzerine çekmesinden hareketle literatürde çok fazla tanıma yer verilmiş olması bu kavramın

muhasebe hilesi ile eş anlamlı olarak algılandığı durumları da ortaya çıkarmıştır. Oysa, kar yönetimi ve muhasebe hilesi kavramlarının ortak özellikleri bulunsa da bu iki kavram birbirinden farklıdır (Prevo 2007, 8). Kar yönetimi ve muhasebe hilesinin ortak noktası yöneticilerin istenilen hedefe ulaşabilmeleri için kar yönetimi yoluyla finansal tablolarda değişiklik yapmalarıdır (Marinakos 2011, 24). Hile ise; yöneticilerin kendi çıkarları doğrultusunda kar yönetimi yapması ve muhasebe ilke ve standartlarını ihlal etmesi (Beneish 1999, 24; Ahmed ve Naima 2016, 63; Christensen ve diğerleri 2016, 7) olarak tanımlanabilmektedir. Lev (2003); genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ve standartların açıkça ihlal edildiği manipülasyonları finansal hile olarak ifade etmiştir. Hile ve kar yönetimi kavramlarının ayrımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Hile ve Kar Yönetimi Ayrımı

	Muhasebe Tercihleri	Nakit Akış Tercihleri
	GKGMİ Sınırları İçerisinde Yapılanlar	
Muhafazakar Muhasebe (Conservative Accounting)	<ul style="list-style-type: none"> • Karşılıkların veya yedeklerin yüksek tutarlarda ayrılması, • İşletme birleşmesinde elde edilen devam eden Ar-Ge projelerinin yüksek tutarlarda gösterilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Satışların geciktirilmesi • Ar-Ge veya reklam harcamalarının erkene alınması
Tarafsız Muhasebe (Neutral Accounting)		
Saldırgan Muhasebe (Aggressive Accounting)		
	GKGMİ'nin Sınırları Dışında Yapılanlar	
Hileli Muhasebe (Fraudulent Accounting)	<ul style="list-style-type: none"> • Satışların gerçekleşmeden gelir olarak kaydedilmesi • Hayali satış gelirlerinin kaydedilmesi • Satış faturalarına eski tarih yazılması • Hayali stok kaydederek maliyetinin yüksek gösterilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Ar-Ge veya reklam harcamalarının ertelenmesi • Satışların hızlandırılması

Kaynak: Ataman ve Özden 2014, 17

Bu açıklamalar çerçevesinde kar yönetimini ölçmede literatürde pek çok tahakkuk tahmin modelleri geliştirilmiştir. Buradaki amaç, finansal tablo yayıncılarının tahakkuk hesaplarını kullanarak raporlanan kâr üzerinde takdir yetkisi kullanıp kullanmadıklarını tespit etmektir. Modeller geliştirilirken üç kısma ayrılmıştır. Bunlar tahakkuk esaslı, karma ve alternatif modelleridir. Tahakkuk esaslı modeller (Healy, DeAngelo, Jones, Endüstri, Kothari, Larcker-Richardson, Dechow-Dikheve Modelleri), karma modeller (Beneish, Spathis ve Barton-Simko Modelleri) ve alternatif modeller (Yapay Sinir Ağları, Regresyon Modeli, Karar Ağacı Modeli, Genetik Algoritma ve Diskriminant Analiz) olarak gruplara ayrılabilir.

Tahakkukların piyasaya önemli bilgiler taşıdığı kabul edilmektedir. Kâr yönetimi ile ilgili olarak yapılan çalışmaların temel olarak "tahakkukları" araştırma kapsamına aldıkları görülmektedir (Bayırlı, 2006:263). Bu sebeple yukarıda saydığımız modeller içinde tahakkuk modellerinin ayrı bir yeri bulunmaktadır. Konu üzerinde ilk analitik çalışmayı gerçekleştiren Healy'den (1985) itibaren bütün araştırmacılar, toplam tahakkuklar içerisindeki ihtiyari kısmı belirlemeye çalışmıştır. İhtiyari tahakkuklar işletmenin normal faaliyetleri çerçevesinde hiç olmayacak ve ya ilgili dönemde gerçekleşmeyecek her türlü gelir ve giderlerdir (Aren, 2003:31). Çalışmamızın konusu itibarıyla sadece tahakkuk esaslı modellere literatür taraması kısmına detaylı olarak yer verilmiştir.

3- LİTERATÜR TARAMASI

Literatürde kar yönteminin tespitinde ilk olarak tahakkuk esaslı modeller kullanılmıştır.

Healy (1985) yaptığı çalışmada yöneticilerin daha fazla teşvik primi alabilmek için gelir tahakkuklarını kullanarak kar yönetimi yaptıkları hipotezini test etmiştir. Healy, şirket yöneticilerinin

daha fazla teşvik primi alarak kendi faydalarını maksimize etmek için her dönemde kar yönetimine başvurduğunu tespit etmiştir.

DeAngelo (1986), yaptığı çalışmada, Amerika'da 1973- 1982 yılları arasında halka açık 64 şirket yöneticisinin muhasebe kararlarını incelemiştir. Halka açık şirketlerin piyasadaki hisse senetlerini geri almadan önce, yöneticilerin hisse senetlerinin değerini düşük göstermek amacıyla kar yönetimi yapıp yapmadıklarını araştırmıştır. Çalışmanın sonucunda, yöneticilerin hile yaptıklarını açığa çıkarılacağı ve mahkemenin servetlerine el koyacağı korkusuyla manipülasyona başvurmadıkları tespit edilmiştir.

Jones (1991), tahakkuk esaslı model kullandığı çalışmada, ABD'deki şirketlerin buldukları sektördeki gümrük korumalarından yararlanmak amacıyla, ABD Ticaret Komisyonu tarafından inceleme yapılan dönemlerde, kar yönetimi ile karlarını düşük gösterip göstermediklerini test etmiştir. Sonuç olarak, gümrük koruması beklentisi ile kazançları düşük göstermek için yöneticilerin teşvik edildiği görülmüştür (Prevo, 2007, 16).

Dechow, Sloan ve Sweeney (1995), Jones (1991) modeline alacaklardaki değişimi de ekleyerek (Dechow ve diğerleri 1995,199) net alacakların yanlış gösterilmesi yoluyla şirketlerin gelirlerini manipüle edebileceği durumlarda manipülasyonu tespit etme gücünün yetersiz olduğunu göstermiştir. Bunun nedeni orijinal Jones modelinin ihtiyari olmayan tahakkukların belirlenmesinde kredili satışları kullanarak ihtiyari tahakkukları göz ardı etmesidir. Bu sorunu çözmek için Dechow, Sloan ve Sweeney kayıtlı gelirlerin kullanılması yerine nakit gelirlerin kullanılmasını önermiştir (Dechow ve diğerleri 2011, 16)

Aren (2003), 1992-1998 yılları arasında 90 şirketin 630 işletme yıl verisini kullanarak 1997 yılı kriz döneminde kar yönetimi yapıp yapmadıklarını

incelemiştir. Kar yönetimini belirlemek amacıyla Düzeltilmiş Jones Modelini kullanmıştır. Çalışmanın sonucunda 1997 yılı karlarında 1996 yılına göre önemli miktarda artış olan 12 işletmenin kar yönetimi uygulayarak daha düşük kar gösterme eğiliminde olduğu belirlenmiştir. Aynı işletmeler için 1994 krizinde kar yönetimi uygulamalarını incelemiş ve tıpkı 1997 yılındaki manipülatif tavırları sergilediklerini tespit etmiştir.

Kothari (2005), Performansa Eşleştirilmiş İhtiyari Tahakkuk olarak isimlendirdiği modelinde, Jones ya da Düzeltilmiş Jones Modeline performans ölçümüne ROA (Aktif Karlılık Oranını) değişkenini ekleyerek katkıda bulunmuştur. Böylece Düzeltilmiş Jones modeli tarafından ticari işlemde tahakkuk ile firma performansı arasında tanımlanamayan ilişkiye bu modelde yer vermiştir.

Bayırlı (2006), 1997-2003 yılları arasında İMKB’de işlem gören 163 şirketin tahakkuk düzeylerini, bu tahakkukların değişkenlik düzeyini ve tahakkukları etkileyen ekonomik faktörleri incelemiştir. İşletme büyüklüğü, aktif karlılık oranı, Piyasa değeri/Defter değeri tahakkukların değişkenliğini azaltan faktörler olarak, finansal kaldıraç endeksi, aktif büyüme oranı ve zarar açıklamaları tahakkukların değerini arttıran faktörler olarak çalışmanın bulgularında yer almıştır.

Ayarlıoğlu(2007), İMKB’nin 1998-2002 yıllarının verilerini kendine çalışma konusu edinmiş ve 101 şirketin mali tablolarını incelerken 4 farklı modeli kullanmıştır. Çalışmanın sonucunda Healy Modeli ve Deangelo Modeliyle yaptığı analizde İMKB’de sistematik kar yönetimine rastlamamış buna karşın Jones Modeli ve Düzeltilmiş Jones Modeli ile yaptığı analizlerde sistematik bir şekilde kar yönetimi yapıldığını tespit etmiştir.

Ravisankar vd. (2011), Munawer vd. (2012), Gulkvist vd. (2013), Farrell vd. (2014), kar yönetimi ile kazanç yeteneğinin ölçümünde kulla-

nılan finansal rasyolar arasında ilişkiyi incelemede benzer bir yol izlemişleridir. Elde edilen sonuçlarda; kar yönetiminin işletmelerin finansal yapılarına bağlı olarak oluşabileceğini ve burada en önemli gösterge olan oranın ise toplam borçlar/özkaynak rasyosu olduğunu, bu rasyonun aynı zamanda hileli finansal tabloların tespitinde de önemli bir gösterge olabileceğini vurgulamışlardır.

Karacaer vd. (2011), kar yönetimi ile denetim firması büyüklüğü arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla 2005-2008 yılları arasında İMKB’ye kayıtlı 187 firmanın verilerini kullanarak yaptığı çalışmada denetim firması büyüklüğü ile kar yönetimi arasında negatif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Yani, ilk dört büyük denetim firmasının kar yönetimi davranışını kısıtladığı görüşü desteklenmiştir.

Memiş vd. (2012), işletmelerin kurumsal bir yapı ile yönetilmesi durumunda, kar yönetimi uygulamalarının bundan etkilenip etkilenmediğini tespit etmek amacıyla 2004–2009 yılları arasında İMKB’ye kayıtlı 118 şirketin verisiyle çalışmış ve kurumsal yönetim endeksinde yer alan firmaların, bu endekste yer almayan firmalara göre daha az manipülasyon yaptığını ileri sürmenin mümkün olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Buna ilave olarak şirketlerin yönetim kurulunda yer alan üye sayısı arttığında ve büyük denetçi tarafından denetlendiğinde isteğe bağlı tahakkuk oranının daha az düzeylerde gerçekleştiği gözlemlenmiştir.

Önder vd. (2013), İstanbul Menkul Kıymetler Borsasına kayıtlı 125 işletmenin, 2006-2010 yılları arasındaki verilerinden yararlanılarak, Türkiye’de istatistiki açıdan kar yönetiminin göstergesi olarak kabul edilen ihtiyari tahakkukları en iyi ölçen modelin belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmalarında; Türkiye için ihtiyari tahakkukları

en iyi ölçen modelin Larcker- Richardson Modeli olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Aygün ve Akçay (2015), 2009- 2012 yıllarını kapsayan Borsa İstanbul'a kayıtlı 230 firmanın verileriyle kar yönetimi üzerinde firma büyüklüğü ve borçlanmanın etkisini incelemişler ve sonuç olarak bu ikisi arasında pozitif ancak istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir sonucun olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

4- ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

4.1. Veriler ve Verilerin Çalışma İçin Hazır Hale Getirilmesi

Araştırmada, Borsa İstanbul (BİST)'da işlem gören 167 adet şirketin 2013-2016 yılları arasındaki dönemsel finansal tablolar ve denetim raporlarından yararlanılarak kar yönetimi isteğe bağlı tahakkuklar ile ölçülmüştür. Ayrıca kar yönetimini etkilediği düşünülen faktörler (değişkenler) ise Tablo 2'de verilmiştir. Bu veriler BİST veri tabanından, günlük bültenlerinden ve Kamu Aydınlatma Platformu (KAP)'ndan ve çeşitli hesaplamalar sonunda elde edilmiştir.

Tablo 2. Çalışmada Kullanılacak Değişkenler

Çalışmayı Oluşturan Değişkenler	Açıklama	Hesaplama
İsteğe Bağlı Tahakkuklar ($\dot{I}BT_{i,t}$)	Yukarıda açıklanan Düzeltilmiş Jones Modeli ile kesitsel olarak ölçülen isteğe bağlı tahakkuklar.	$TTH_{i,t} = \beta_1 (1/TV_{i,t-1}) + \beta_2(\Delta GEL_{i,t} - \Delta ALAC_{i,t}) / TV_{i,t-1} + \beta_3 MDV_{i,t} / TV_{i,t-1} + \epsilon_{i,t}$
Denetim Firması Büyüklüğü* ($DENFİR_{i,t}$)	Denetçi firmanın ilk büyük 4 denetim firmasından biri olması durumunda 1; aksi halde 0	
Denetim Zorluğu ($DENZOR_{i,t}$)		Stok+Alacak/Top. Var.
Denetim Görüşü ($DENGÖR_{i,t}$)	Denetim görüşünün açıklama ya da şart içermesi veya görüş bildirmekten kaçınma olması durumunda 1; aksi halde 0.	
Aktif Karlılık Oranı ($ROA_{i,t}$)		Net Kar/Dön. Baş. Aktif
Kaldıraç ($KAL_{i,t}$)		Top.Borç/Top. Var.
Kar Değişimi ($KARDEG_{i,t}$)	Net kar önceki yıla göre artmışsa 1; aksi halde 0.	
* Araştırma kapsamında ilk 4 olarak ele alınan dört büyük denetim firması Deloitte & Touche, Ernst & Young, KPMG ve Pricewaterhouse Coopers'dır.		

Daha önceki çalışmalarda, kar yönetimi ile ilişkisi sıklıkla araştırılan değişkenlerden biri denetim firmasının büyüklüğüdür. Denetim firmasının büyüklüğü ile denetim kalitesi arasındaki söz konusu ilişkinin iki teorik açıklaması bulunmaktadır. Bu açıklamalardan biri, büyük denetim firmalarının daha şöhretli olmaları nedeniyle, kesin ve doğru denetim raporları yayımlamaya daha eğilimli oldukları yönündedir. Denetçilerin varlık düzeyleri (zenginlikleri) ne kadar yüksekse, bu varlıklarını herhangi bir dava açılma ihtimaline karşı korumak için, doğru denetim raporları yayımlama eğilimleri de o kadar fazladır. Diğer bir ifade ile, büyük denetçiler varlıklarının daha fazla olması (deep pocket) nedeniyle, doğru raporlar yayımlama konusuna daha duyarlıdır. (Karacaer ve Özek 2011,62).

Kar yönetimi ile ilişkili olabileceği düşünülen denetim ile ilgili diğer iki değişken, denetim sürecinin zorluğu ve denetçi görüşünün türüdür. Denetim sürecinin zorluğu, denetçi çabası ve denetim riskinin artması olarak değerlendirilmektedir. Bu konuda yapılan çalışmalar ise, denetim çabasının kar yönetimi üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede, denetim zorluğunu, stoklar ve ticari alacaklar toplamının toplam varlıklara oranı ölçmektedir. Bu oran, diğer varlıklardan daha fazla denetim süresi ve çabası gerektiren riskli veya denetimi zor olan varlıkları belirlemeyi sağlamaktadır. Denetim zorluğu ile isteğe bağlı tahakkukların ortaya çıkarılması arasında pozitif bir ilişkinin olması nedeniyle, çalışmada denetim zorluğu isteğe bağlı tahakkukları kısıtlayıcı bir değişken olarak ele alınmaktadır(Karacaer ve Özek 2011,64).

Bartov ve ark. (2001), isteğe bağlı tahakkuklar ile açıklama ya da şart içeren denetim raporları arasında pozitif bir ilişkinin varlığını kanıtlamışlardır. Benzer biçimde Johl ve ark. (2007), denetim görüşünün açıklama veya şart içermesi ile kar yönetiminin pozitif ilişkili olduğunu be-

lirlemişlerdir. Bununla birlikte Butler ve ark.(2004) kar yönetimi ile denetim görüşü arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını bulamamışlardır. Herbohn ve Ragunathan (2008) ise araştırma sonuçlarına göre, firmaların kar yönetimi ile ilgili kaygıları denetim raporlarına yansıtmanın, denetim sürecinin kapsamının ötesinde olduğunu tartışmışlardır(Karacaer ve Özek 2011,64).

Firmaları karları yönetmeye sevk eden bir takım unsurlar vardır. Bunlardan biri de, uygun şartlarda kredi teminidir. Kaldıraç oranı da firmanın kredibilitésinin en yaygın göstergesi olduğu için modelde bu oran kullanılmıştır (Aren, 2003,30). Becker ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmada (Becker vd., 1998), sektör ortalamasına göre borçluluk oranı üst düzeyde olan şirketlerin diğerlerine göre önemli ölçüde daha çok gelir artırıcı ihtiyari tahakkuk kullanmakta oldukları sonucuna ulaşmıştır(Bayırlı, 2006,270).

Analize dahil edilen son kontrol değişkeni kardaki değişimdir. Burgstahler ve Dichev (1997) firmaların karlarındaki azalma ya da zarardan kaçınmak için kar yönetimine başvurduklarını belirlemişlerdir. Chen ve ark. (2005) analizlerine dahil ettikleri bu değişkenle ilgili anlamlı bir sonuç elde edememişlerdir(Karacaer ve Özek 2011,68).

Aktif kârlılığı, şirketlerin ulaşılmış oldukları büyüklük ile sağladıkları verimin ölçülmesinde kullanılır. Aktif kârlılık oranı şirketlerin edinmiş oldukları tüm varlıkların (yapılan maddi ve finansal yatırımlar dahil olmak üzere) hangi oranda etkin kullanıldığını göstermektedir. Tahakkuklar hem aktifte hem de gelir tablosunda aynı etkiyi veriyorsa gerçek ekonomik işlemlere dayanıyorsa, aktif kârlılık oranı(ROA) %100'ün üzerinde iken; aktif kârlılık oranının düşmesi beklenir. Bu durumda aktif kârlılık oranı %100'ün üzerinde iken, geliri artırıcı net pozitif tahakkukların bu oranda düşmeye neden olması beklenir.

Bu durum tahakkuk değişkenliği ile bu oran arasında ters bir ilişki beklenmesi gerektiğini göstermektedir (Bayırlı, 2006,273).

4.2. Amaç, Yöntem ve Hipotezler

Bu çalışmada, BIST'e kayıtlı imalat sektöründe yer alan 167 şirketin 2013-2016 yılları arasındaki finansal tablo verileri kullanılarak kar yönetimi ile kar yönetimini etkilediği düşünülen firma yapılarına yönelik değişkenler (denetim görüşü, denetim zorluğu, denetim firması büyüklüğü, aktif karlılık oranı, kaldıraç oranı ve kar değişimi) arasında ilişkinin olup olmadığı Düzeltilmiş Jones Modeli'yle ölçülmeye çalışılmıştır. Bu araştırmada 6 bağımsız ve 1 bağımlı değişken kullanılmıştır. Oluşturulan ekonometrik modellerin tahmin edilmesinde çoklu doğrusal regresyon analizi - stepwise yöntemi kullanılmıştır.

Kar yönetimini etkilediği düşünülen faktörlerin kar yönetimi üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla aşağıda belirtilen hipotez ve ekonometrik model oluşturulmuştur. Oluşturulan modelin tahmin edilmesinde çoklu doğrusal regresyon analizi - stepwise yöntemi kullanılmıştır.

Hipotez

H_0 : Kar yönetimini etkilediği düşünülen faktörler kar yönetimi üzerinde etkili değildir. (H_0 : $\mu_1 = \mu_2 = \dots = \mu_k$)

H_1 : Kar yönetimini etkilediği düşünülen faktörler kar yönetimi üzerinde etkilidir. (H_1 : $\mu_1 \neq \mu_2 \neq \dots \neq \mu_k$)

$$\dot{IBT}_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \text{DENFİR}_{i,t} + \beta_2 \text{DENZOR}_{i,t} + \beta_3 \text{DENGÖR}_{i,t} + \beta_4 \text{ROA}_{i,t} + \beta_5 \text{KAL}_{i,t} + \beta_6 \text{KAR-DEG}_{i,t} + \varepsilon$$

4.3. Kar Yönetiminin Ölçümü

Kar yönetimi, muhasebe sürecine yapılan bazı müdahaleler ile gerçekleşmektedir ve muhasebe standartlarından kaynaklanan bazı esneklikler ile başarılmaktadır. Bu esneklikler çoğunlukla hesabi kazanç ve kayıplar gibi nakit giriş ya da çıkışı yaratmayan muhasebe tahakkuklarından kaynaklanmaktadır. Bu çerçevede kar yönetimini tespiti ve ölçümü üzerine literatür, tahakkuk etmiş kazançların yönetimine odaklanmıştır. Üretim işletmelerinin büyük çoğunluğu için, amortismanlar ve gerçekleşmiş ancak henüz tahsil edilmemiş olan kazançları gösteren ticari alacak hesapları örnek teşkil etmektedir. Kar yönetimi çalışmaları, en azından tahakkukların bir kısmının, firmanın mevcut performansını yansıtmaktan ziyade daha farklı amaçlar ile olabileceğini ve yönetimin takdiri ile gerçekleşebileceğini hipotez olarak ortaya koymuştur (Memiş ve Çetenak 2012, 216).

Bu amaçla isteğe bağlı tahakkukları hesaplayabilmek için önce toplam tahakkuklar tahmin edilmeye çalışılmaktadır. Tahmin edilen toplam tahakkuklar isteğe bağlı olmayan tahakkukların bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Jones'a (1991) göre satış hacmindeki veya bazı bilanço kalemlerindeki değişimlere göre bir işletmenin tahakkuk düzeyini tahmin etmek mümkündür. Bu amaçla Dechow, Sloan ve Sweeney (1995) tarafından geliştirilen "Düzeltilmiş Jones Modeli" literatürde en çok kullanılan yöntemdir. Dechow (1995) beş adet tahakkuk esaslı kâr yönetimi tespit modelini test etmiştir. Bu değerlendirme, modeller tarafından kullanılan istatistiki çalışmaların özellikleri ile güçlerinin karşılaştırılmasına yöneliktir. Bu testi, modellerin en güçlü olanını tespit etmek amacıyla SEC'in kayıtlarında yer alan daha önce manipülasyon yaptığı tespit edilmiş olan firmalara uygulamıştır. Modellerin hepsinin muhasebe manipülasyonunu tespit ettiğini

ve “Düzeltilmiş Jones Modelin” en güçlü ölçümü yapan model olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bartov (2001) Düzeltilmiş Jones Modeli’ni kullanarak zaman serilerini karşılaştırmak suretiyle tahakkuklar ile denetim kalitesi arasında kuvvetli ilişki tespit etmiştir. Dechow ve Bartov sadece Düzeltilmiş Jones Modeli’nin kâr yönetimini en güçlü ölçen model olduğunu tespit etmişlerdir. (Bayırlı, 2006,257)

Buna göre aşağıdaki regresyon eşitliğinden faydalanılarak Düzeltilmiş Jones Modeli’ne göre olması gereken tahakkuk düzeyi, bir başka ifade ile isteğe bağlı tahakkuklar aşağıdaki gibi hesaplanabilir.

$$TTH_{i,t} = \beta_1 (1/TV_{i,t-1}) + \beta_2 (\Delta GEL_{i,t} - \Delta ALAC_{i,t}) / TV_{i,t-1} + \beta_3 MDV_{i,t} / TV_{i,t-1} + \varepsilon_{i,t}$$

$TV_{i,t-1}$: Bir Önceki Dönemin Toplam Aktifi

ΔGEL : Toplam Gelirlerdeki Değişim

$\Delta ALAC$: Toplam Alacaklardaki Değişim

MDV : Brüt Maddi Duran Varlıklar

5- BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Kar yönetimini etkilediği düşünülen faktörler ile kazanç kalitesi arasındaki ilişkinin tespiti amacıyla yapılan bu çalışmada, öncelikle Düzeltilmiş Jones Modeli kullanılarak isteğe bağlı tahakkuk oranları hesaplanmıştır. Daha sonra bu oranın bağımlı değişken olduğu model aracılığıyla, kar yönetimini etkilediği düşünülen faktörler ile isteğe bağlı tahakkuklar arasındaki ilişki test edilmiştir. Modellerde kullanılan değişkenlere ait bazı tanımlayıcı istatistikler Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Tanımlayıcı İstatistikler

	Gözlem Sayısı	Ort.	St. Sapma
Denetim Görüşü ($DENGÖR_{i,t}$)	490	,12	,321
Denetim Firması Büyüklüğü ($DENFİR_{i,t}$)	492	,35	,479
Kar Değişimi ($KARDEG_{i,t}$)	492	,05	,499
Denetim Zorluğu ($DENZOR_{i,t}$)	492	,37	,179
Kaldıraç ($KAL_{i,t}$)	492	,52	,336
Aktif Karlılık Oranı ($ROA_{i,t}$)	492	,04	,117
İsteğe Bağlı Tahakkuklar ($İBT_{i,t}$)	492		

Buna göre Tablo 3'te, isteğe bağlı tahakkukların mutlak değerini ifade eden İBT değişkeninin ortalaması tüm örneklem için 0,26 olarak gerçekleşmiştir. İsteğe bağlı tahakkuklarda standart sapmanın yüksek olduğu görülmektedir. Örnekleme'deki şirketlerin yaklaşık %35'inin denetçisi, dört büyük olarak ifade ettiğimiz denetim firmasından biridir. Örnekleme'deki denetim görüşlerinin ise yaklaşık %12'si açıklama ya da şart içermektedir. Şirketlerin ortalama yıllık kar değişim oranları ise pozitif yönde % 5 oranında olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Varyans Analiz Tablosu

	Model	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	P (Sig.)
1	Regresyon	11,785	6	1,964	16,649	,000*
	Kalıntı Değer	56,979	483	,118		
	Toplam	68,763	489			

(*) $p < 0,05$ Anlamlılık Düzeyi

Tablo 4'te, temel amacı ortalamalar arasında fark olup olmadığını anlamak için yapılan varyans analizi sonuçları yer almaktadır. Sonuçlara göre, modelimizin bir bütün olarak anlamlı olduğu $P(\text{Sig.}) < 0,05$ değerinden anlaşılmaktadır.

Tablo 5, modele dahil edilen değişkenler arasındaki korelasyonları ve anlamlılık düzeylerini göstermektedir. Tablodan da görüldüğü gibi, isteğe bağlı tahakkuklar ile denetçi firmanın büyüklüğü arasında negatif ve istatistiksel olarak anlamlı korelasyon bulunmaktadır. Bu sonuç, beklendiği

gibi denetçi büyüklüğünün kar yönetimini kısıtladığı hipotezini güçlendirmektedir. Denetim zorluğu ile kar yönetimi arasında beklenenin aksine pozitif korelasyon bulunmaktadır. Bu sonuç, denetim zorluğunun kar yönetimini tespit etme yeteneğini azalttığı, dolayısıyla denetim zorluğu arttıkça kar yönetimi davranışının da arttığı şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca, isteğe bağlı tahakkuklar ile aktif karlılık arasında negatif fakat anlamlı bir korelasyon olduğu da görülmektedir.

Tablo 5. Pearson Korelasyon Değerleri

	İBT	DENGÖR	DENFİR	KARDEG	DENZOR	KAL	ROA
İBT	1						
DENGÖR	-,068	1					
DENFİR*	-,008	,014	1				
KARDEG	-,030	,509	,028	1			
DENZOR*	,401	,000	-,205	,000	1		
KAL	-,008	,861	,013	,779	,009	1	
ROA*	-,115	,011	-,190	,000	-,003	,951	1

*İsteğe bağlı tahakkuklarla aralarında anlamlı korelasyon görülen değişkenler.

Bu sonuç, kar yönetimi uygulamaların da karlılığın saklandığı şeklinde yorumlanabilir. Esas itibariyle karlı olan şirketlerin daha az vergi ödemek amacıyla, faaliyet karlarını azaltmak suretiyle kar manipülasyonu yapar hipotezini de destekler niteliktedir. Diğer taraftan denetim görüşünün açıklama ya da şart içermesi, kar değişimi ve kadıraç ile kar yönetimi arasında anlamlı bir korelasyon görülmemektedir.

Çalışmada kullanılan değişkenler arasında otokorelasyon olup olmadığı Durbin-Watson testi ile belirlenmiştir. Durbin- Watson test değeri 0-4 arasında bir değer alır ve değeri 2'ye eşit olması durumunda değişkenler arasında otokorelasyon olmadığını ifade etmektedir (Gujarati 2009, 436).

Tablo 6 incelendiğinde Durbin-Watson test değeri (2,673) yukarıda değinilen sınırlar arasında

kaldığı için modellerde kullanılan değişkenler arasında otokorelasyon olmadığı anlaşılmaktadır. F değerinin 16,649, (Sign) değerinin ise 0,000 ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı olarak gerçekleştiği görülmektedir. Buna bağlı olarak R^2 değerinin 0,371 olarak gerçekleşmiştir. R^2 değerinin sosyal bilimlerde yapılan araştırmalar için yeterli düzeyde olduğu görülmektedir. Regresyon analizi sonucuna göre modelde yer alan bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkende meydana gelen değişimi açıklama oranı (Düzeltilmiş R^2) % 36'dır. Dolayısıyla model uyumluluğu için oluşturulan Hipotez'de H_0 hipotezi reddedilmiştir. Yani kar yönetimini etkilediği düşünülen değişkenler ile kar yönetimi arasında doğrusal bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Modele dâhil edilmeyen değişkenler, analizde istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 6. Regresyon Analiz Sonuçları

Model	R ²	Düzeltilmiş R ²	Durbin-Watson	F	Sign. F*	
1	,371	,361	2,673	16,649	,000	
Değişkenler	Standartlaştırılmamış Katsayılar		Standartlaştırılmış Katsayılar		t	Sign.
	β	Standart Hata	β			
DENGÖR***	-,044	,052	-,038		-,853	,394
DENFİR**	-,615	,103	-,219		-2,450	,043*
KARDEG***	-,002	,033	-,003		-,062	,951
DENZOR**	,841	,090	-,402		-9,394	,000*
KAL***	-,025	,053	-,023		-,479	,632
ROA**	-,347	,160	-,109		-2,165	,031*
Sabit Değer	,613	,051				
(*) p<0,05 Anlamlılık Düzeyleri, (**) Modele Dahil Edilen Değişkenler, (***) Modele Dahil Edilmeyen Değişkenler						

Modelde yer alan her bir değişkenin modele etkisini belirleyen kısmi regresyon katsayıları () incelendiğinde, isteğe bağlı tahakkuklar ile denetim firması büyüklüğü (DENFİR) ve aktif karlılık oranı (ROA) arasında arasındaki ilişkinin negatif yönlü, denetim zorluğu (DENZOR) değişkeninin ise pozitif yönlü olduğu görülmektedir. Regresyon analizinden elde edilen değerlerinin önem dereceleri incelendiğinde DENFİR değişkeninin 0,043, ROA değişkeninin 0,031 ve DEN-

ZOR değişkeninin ise 0,000 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle isteğe bağlı tahakkuklara etkisini en iyi açıklayan bağımsız değişkenin DENZOR olduğu ortaya çıkmaktadır. İkinci olarak ROA, üçüncü olarak DENFİR olduğu görülmektedir. Bu açıklamalar çerçevesinde, endeks kapsamında yer alan şirketlerin isteğe bağlı tahakkuklar uygulaması çerçevesinde kar yönetimi uygulayabileceği tespit edilmiştir.

6- SONUÇ

Bu çalışmada Borsa İstanbul'da faaliyet gösteren sanayi şirketlerinin 2013-2016 yılları arasındaki verileri kullanılarak firma yapısı-kar yönetimi ilişkisi araştırılmıştır. Bir başka ifade ile bu çalışmada firma yapısını oluşturan faktörlerin hangilerinin manipülasyon üzerinde etkisi olabileceği incelenmiştir. Çalışmada kar yönetimi isteğe bağlı tahakkuklar ile ölçülmüş ve Düzeltilmiş Jones Modeli kullanılmıştır.

Analiz sonuçlarına göre, denetim firması büyüklüğü ve aktif karlılık oranı ile isteğe bağlı tahakkuklar arasında negatif, denetim zorluğu ile pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Diğer bir ifadeyle, Türkiye'deki ilk 4 büyük denetim firmasının büyüklüğünün, aktif kar oranının ve denetim zorluğunun kar yönetimi davranışlarını kısıtlayabileceği belirlenmiştir. Başka bir deyişle denetim firması büyüdükçe kar yönetiminin azalabileceği, küçüldükçe ise kar yönetiminin artabileceği; aktif karlılık artıkça kar yönetiminin azalabileceği, aksi durumda ise artabileceği ve son olarak da denetim zorluğu artıkça kar yönetiminin artabileceği, azaldıkça ise kar yönetiminin azalabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Analizden elde edilen bir başka sonuç ise; denetim görüşü, kaldıraç oranı ve kar değişimi değişkenlerin kar yönetimi üzerinde herhangi bir etkisinin

olmadığı, dolayısıyla kar yönetimi ile herhangi bir ilişkisinin bulunmadığıdır.

Bu açıklamalar çerçevesinde, Türkiye'de işletmelerin kar yönetimi yapma olasılıklarının bulunduğu göze çarpmakta ve bu durum konunun önemini daha da artırmaktadır. Örnek olaylar, binlerce yatırımcının zarara uğradığını, bunun yanında sermaye piyasalarına, bu kapsamda şirketlerce açıklanan finansal bilgilere olan güvenlerinin zedelendiğini göstermektedir. Başta ABD olmak üzere dünyada yaşanan ve Türkiye kamuoyuna da yansıyan kar yönetimi ile ilgili olaylar, bu güven sorununu daha önemli hale getirmektedir. Ülkemiz açısından bu durum UFRS aracılığıyla ve organize edilmiş sıkı bir denetim sistemi ile aşılabılır. Yürürlükteki yasal mevzuatın birbirleriyle çelişmemesi, tüm ekonomi ve muhasebe sistemi elemanlarının belirli bir düzenin oluşturulmasını desteklemesi ve gerekli yaptırımların indirim yapılmadan uygulanması bu farklılığın ve dalgalanmaların giderilmesine yardımcı olacaktır.

Öte yandan şüphesiz ki kısıtlı bir alanda yapılmış olan bu çalışma tüm Türkiye için genellenemez. Yapılan yorumların Türkiye'deki tüm işletmelere genelleme yapabilmek için daha fazla işletme sayısı içeren bir çalışma bundan sonraki araştırmalara yön verebilir.

KAYNAKÇA

- Ahmed, Tahmina ve Jannatul Naima, "Detection and Analysis of Probable Earnings Manipulation by Firms in a Developing Country", **Asian Journal of Business and Accounting**, 2016, Vol.9, No.1, s. 59-81.
- Aren, Selim, "Yöneticilerin Kar Yönetimi ile İlgili Tutumları ve İMKB'de Bir Uygulama", 2003, Doktora Tezi, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü.
- Ayarlıoğlu, Mehmet Akif, "Kar Yönetimi Uygulamaları ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda Test Edilmesi", 2007, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Aygün, Mehmet. ve Aysel Akçay, "Firma Büyüklüğü Ve Borçlanmanın Kar Yönetimi Üzerindeki Etkisi", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Nisan 2015, s. 87-96.
- Baruch, Lev, "Corporate Earnings: Facts and Fiction", **The Journal of Economic Perspectives**, Spring 2003, Vol. 17, No.2, s. 27-50.
- Bayırlı, Rıdvan, "Yaratıcı Muhasebe, Etik, Firma Değeri ve Örnek Bir Uygulama", 2006, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi.
- Beneish, Messod D., "The Detection of Earnings Manipulation" **Financial Analysts Journal**, Vol.55, No. 5, s. 24-36.
- Christensen, Theodore E., Adrienna A. Huffman ve Melissa Fay Lewis-Western, "Earnings Management Proxies: Prudent Business Decisions or Earnings Manipulation?" **Available at SSRN 2793838 (2016)**, 2016.
- Deangelo, Linda Elizabeth, "Accounting Numbers As Market Valuation Substitutes: A Study of Management Buyouts of Public Stockholders", **The Accounting Review**, 1986, Vol. 61, No. 3 , s. 400- 420.
- Dechow, Patricia ve Catherine Schrand, "Earnings Quality", The Research Foundation of CFA Institute, 2004, Charlottesville, Virginia.
- Dechow, Patricia, Richard G. Sloan ve Amy P. Sweeney, "Detecting Earnings Management", **The Accounting Review**, Nisan 1995, Vol. 70, No. 2, s. 193-225.
- Dechow, Patricia, Richard G. Sloan, Amy P. Sweeney ve Jung Hoon Kim, Detecting Earnings Management: A New Approach, 2012 , s.1-56, http://www.insead.edu/facultyresearch/areas/accounting/events/documents/DEM_4_25_11.pdf (Erişim Tarihi: 25.01.2016).
- Farrell, Kathleen, Emre Unlu ve Jin Yu, "Stock Repurchases As An Earnings Management Mechanism: The Impact of Financing Constraints", **Journal of Corporate Finance**, Nisan 2014, Vol. 25, s.1-15. doi: 10.1016/j.jcorpfin.2013.10.004.
- Gujarati, Damodar N. ve Dawn C. Porter, "Basic Econometrics (Fifth Edition)", Mc-Graw Hill Companies, U.S.A., 2009.
- Gullkvist, Benita ve Annukka Jokipii, "Perceived Importance of Red Flags Across Fraud Types", **Critical Perspectives on Accounting**, Şubat 2013, Vol.24, No.1, s.44-61. doi: 10.1016/j.cpa.2012.01.004
- Healy, Paul M., "The Effect of Bonus Schemes on Accounting Decisions", **Journal of Accounting and Economics**, Nisan 1985, Vol. 7, No. 1-3, s. 85-107.
- Healy, Paul. M. ve James .M. Wahlen, "A Review of the Earnings Management Literature and Its Implications for Standard Setting", **Accounting Horizons**, Aralık 1999, Vol. 13, No. 4, s. 365-383.
- Jones, Jennifer J., "Earnings Management During Import Relief Investigations" **Journal of Accounting Research**, Sonbahar 1991, Vol. 29, No. 2, s. 193-228
- Karacaer, Semra ve Pelin Özek, "Denetim Firmasının Büyüklüğü ve Kâr Yönetimi İlişkisi: İMKB Şirketleri Üzerinde Ampirik Bir Araştırma", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Ekim 2010, No.48, s.60-74
- Kothari, S. P. Andrew J. Leone ve Charles E. Wasley, "Performance Matched Discretionary Accrual Measures",

Journal of Accounting and Economics, Şubat 2005, Vol.39, No.1, s. 163-197.

Leuz, Christian , Dhananjay Nanda ve Peter D. Wysocki, “Earnings Management and Investor Protection: An International Comparison”, **Journal of Financial Economics**, Eylül 2003, Vol. 69, No. 3, s. 505- 527.

Marinakis, Pantelis, “An Investigation of Earnings Management and Earnings Manipulation in the UK”, 2011, Doctoral Dissertation, University of Nottingham.

Memiş, Mehmet Ünal ve Emin Hüseyin Çetenak, “ Kurumsal Yönetimin Kazanç Yönetimi Uygulamaları Üzerine Etkisi: İMKB’de İşlem Gören Şirketler Üzerine Bir Uygulama”, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2012 , Vol.21, No.3,s. 205-224.

Mulford, Charles W.ve Eugene E. Comiskey, “ The Financial Numbers Game Detecting Creative Accounting Practices”, 2002, John Wiley & Sons.

Munawer, Zeyad, Sofri Yahya ve A.K. Siti-Nabiha, “Sell-side Security Analysts: Re-reporting of Enron Corporation Fraudulent Financial Data”, **Procedia-Social and Behavioral Sciences**, 24 Ekim 2012, Vol. 62, s.749-760. doi: 10.1016/j.sbspro.2012.09.127

Noronha, Carlos, Yun Zeng ve Gerald Vinten, “Earnings management in China: An Exploratory Study”, **Managerial Auditing Journal**, 2008, Vol. 23, No. 4, s.367-385.

Önder, Şerife ve Ahmet Ağca, “ Toplam Tahakkuk Modelleri ile Türkiye’de Kâr Yönetiminin Ölçülmesi: İMKB’de Yer Alan İşletmeler Üzerine Bir Araştırma”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi EYİ 2013 Özel Sayısı**, s. 35-47.

Özer, Gökhan ve Murat Özcan, “Kar Yönetimi Uygulamaları Karşısında Öğretim Elemanları, Meslek Mensupları Ve Denetçiler Arasındaki Etik Yargı Farklılıkları”, **Yaşar Üniversitesi Dergisi**, 2013 ,Vol. 8, No. 31, s. 5159-5186

Prevoo, L.J.B. “Detecting Earnings Management-A Critical Assessment of The Beneish Model”, 2007, University of Maastricht, Faculty of Economics and Business Administration, Maastricht, <http://arno.unimaas.nl/show.cgi?fid=12169>.(Erişim Tarihi: 25.01.2016)

Ravisankar, Pediredla, Vadlamani Ravi, Gundumalla Raghava Rao ve Indranil Bose, “Detection of Financial Statement Fraud and Feature Selection Using Data Mining Techniques”, **Decision Support Systems**, Ocak 2011, Vol. 50, No. 2, s. 491-500.

Schipper, K. “ Commentary on Earnings Management”, **Accounting Horizons**,1989, Vol. 3, No. 4, s. 91-102.

Tang, Tanya ve Michael Firth, “ Can Book–tax Differences Capture Earnings Management and Tax Management? Empirical Evidence From China”, **The International Journal of Accounting**, Haziran 2011, Vol.46, No. 2, s. 175-204. doi: 10.1016/j.intacc.2011.04.005

